

Denumirea canalului media: ZdG, www. zdg.md

Titlul ştirii: Interviu cu profesorul universitar Emil Ceban, doctor habilitat în științe medicale, rector al Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

Data publicării: 12.06.2020

Categoria: interviuri

Articol pozitiv/neutru/negativ: pozitiv

Rezumat: Interviu cu rectorul USMF „Nicolae Testemițanu”, profesorul Emil Ceban - despre rolul medicului în societate, despre modul în care vor studia tinerii în acest an și despre lansarea unor noi specialități.

Link:<https://www.zdg.md/interviuri/azi-sistemul-nostru-se-tine-pe-medicii-simpli-pe-medicii-practicieni-pe-devotamentul-celor-care-au-ramas-sau-pe-cei-care-nu-mai-pot-pleca/?fbclid=IwAR3QpDBCuQ1syTgKBOKUBDo5W12HQgfTGattFdzDhbYtF5SCrqB6W7w6ZMM>

„Azi, sistemul nostru se ține pe medicii simpli, pe medicii practicieni, pe devotamentul celor care au rămas sau pe cei care nu mai pot pleca”

Interviu cu profesorul universitar **Emil Ceban**, doctor habilitat în științe medicale, rector al Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

În contextul pandemiei de coronavirus, în spațiul public se discută zilnic despre sistemul de sănătate de la noi. Acum, când pe de o parte acțiunile sau inacțiunile autorităților ridică multe semne de întrebare, iar pe de alta nerespectarea măsurilor de protecție în rândul oamenilor simpli fac astfel încât numărul de cazuri de infecție să crească la noi, spre deosebire de alte state unde acestea scad, povara cade pe umerii medicilor, lucrătorilor medicali, rezidenților și tinerilor de la USMF „Nicolae Testemițanu” care au decis să se implice în lupta împotriva COVID-19.

Astfel, ZdG a discutat cu rectorul USMF „Nicolae Testemițanu”, despre cât de atractivă pare acum profesia de medic, despre modul în care vor studia tinerii în acest an, despre bugetul Universității și specialitățile noi, dar și despre felul în care schimbarea frecventă a miniștrilor de la Sănătate afectează întreg sistemul medical.

— Dle rector, cum ia final acest an de studii pentru tinerii de la USMF „Nicolae Testemițanu”, în contextul pandemiei?

— În acest an, ținând cont de situația pandemică și de actele legislative în vigoare, Senatul Universității a decis ca examenul de absolvire să fie organizat într-o singură etapă, realizată prin susținerea tezelor de licență în regim online. În baza ordinului rectorului, a fost elaborat un orar, conform căruia absolvenții au susținut tezele în fața unei comisii. Ulterior, studenții și-au aflat notele. În acest an, diplomele vor fi formate din nota medie pe anii de studii și nota tezei de licență care a fost susținută online.

— În contextul pandemiei, mulți studenți de la USMF „Nicolae Testemițanu” s-au implicat în activități de suport în lupta împotriva COVID-19. Cu ce lecții s-au ales ei din aceste acte de voluntariat?

— Studenții și rezidenții noștri au participat printre primii la aceste activități. Încă din primele zile de declarare a pandemiei, s-au format detașamente de voluntari. Noi am considerat că nu putem impune pe nimeni să meargă în anumite zone, deci totul s-a făcut pe bază de voluntariat. Prin Asociația Studenților și Rezidenților în Medicină, s-au completat anchetele și au început să se facă liste. Primii voluntari s-au dus la Agenția Națională pentru Sănătate Publică, unde efectuau apeluri telefonice pentru a identifica focare epidemiologice. Următorii au plecat în diferite colective nou-formate. De exemplu, când s-a format Centrul COVID-19 la Moldexpo, am avut o solicitare, iar studenții noștri s-au dus acolo ca registratori. Acolo ei n-au avut contact direct cu persoane infectate. Rezidenții au fost întrebați, iar ulterior a fost creat un laborator, unde ei erau angajați de bază. Tot rezidenții de la specialitățile Sănătate Publică și Epidemiologie au mers și în unele focare. În afara de aceasta, pe parcurs s-a luat decizia ca în fiecare raion să existe persoane la telefon, cu scopul de a identifica focare, împreună cu medicul epidemiolog și cu medicul de familie. Apoi, când începuse pandemia, 360 de studenți deja erau angajați în diferite instituții medico-sanitare publice republicane și municipale, dintre care 40 – în Serviciul de Asistență Medicală Urgentă. Sigur că niciunul dintre ei nu a dat înapoi, toți au rămas să lucreze mai departe. Rezidenții noștri sunt înmatriculați la USMF „Nicolae Testemițanu”, fiind, totodată, angajați la o instituție medico-sanitară publică. Bursa pe care noi o oferim este de o mie de lei, iar salariul de medic-rezident constituie 5 mii de lei. Ei s-au implicat, de asemenea, în mai multe activități. Nu am avut nicio plângere de la vreun student sau rezident că nu ar vrea să participe. Ei sunt în prima linie, practic. De aceea, poate și suferă unii dintre ei. Avem și bolnavi printre ei, dar majoritatea sunt sănătoși. Noi ducem evidență și monitorizăm starea lor de sănătate, avem grijă de ei.

— Pandemia a făcut mai multe victime printre lucrătorii medicali de la noi, iar numărul medicilor infectați este destul de mare, fiind în creștere. Totodată, COVID-19 a scos la suprafață numeroase probleme sistémice, printre cele deja atât de vizibile. Considerați că aceasta va afecta numărul doritorilor din acest an de a face studii la Medicină?

— Este complicat de afirmat acest lucru. Aici ar putea fi două scenarii. Tineretul tot timpul a fost curajos și și-a dorit să fie în față, iar familiile studenților noștri și ele sunt mândre de faptul că ei activează nemijlocit în aceste focare, participând la salvarea vietilor pacienților. Aceasta ar putea genera o ofertă mai mare pentru anul viitor de studii. Pe de altă parte, părinții s-ar putea teme și ar putea să-i îndemne pe tineri să aleagă alte specialități. Totodată, noi mizăm pe tineret, întrucât știm că avem oferte bune, avem constant un număr de studenți și niciodată în istoria Universității nu s-a întâmplat să avem deficit de studenți. De regulă, cei mai buni studenți vin la Medicină. Minusul este că cei mai buni dintre ei, până la urmă, pleacă peste hotare. Anul acesta, având în vedere că nu știm cum se vor deschide hotarele, poate că un număr de studenți dintre cei mai buni, care-și făceau planuri de plecare, vor alege să rămână acasă.

— Anii precedenți, la USMF „Nicolae Testemițanu” veneau la studii și studenți din străinătate. Cum va fi anul acesta, luând în calcul situația epidemiologică alarmantă de la noi?

— Este o problemă destul de serioasă. Noi avem în mediu circa 2300 de studenți internaționali. Sigur, odată cu declanșarea pandemiei, mulți dintre ei au plecat. Dar 500 de studenți din India au rămas la noi, dintre care 380 – în cămine. Noi avem grija de ei și chiar i-am ținut într-un regim strict, cu respectarea tuturor regulilor epidemiologice, ca nu cumva cineva să se îmbolnăvească. Totodată, comparativ cu anul trecut, sunt mai puțini cu vreo 360 de studenți străini. Aceasta este una din problemele importante pentru USMF „Nicolae Testemițanu”, iar acum dezvoltăm repede și util toate platformele online pe care le avem, pregătim deja înmatricularea online atât pentru studenții autohtoni, cât și pentru cei din străinătate. Avem pregătite mai multe scenarii pentru următorul an de studii. De aceea, dacă se va prelungi pandemia, vom începe studiile în regim online, cel puțin pentru primele trei luni, ca pe parcurs să-i putem aduce în țară. Avem anumite rezerve, dar lucrăm pe diferite platforme și surse. Vrem să diversificam chiar harta studenților internaționali. Acum cei mai mulți studenți îi avem din Israel și India. Conlucrăm cu ei mai departe, dar totodată vrem să dezvoltăm filiera francofonă, de aceea lucrăm cu Maroc și Tunis, mai ales pentru Facultatea de Farmacie. În acest an vrem să aducem tineri anume din aceste țări. Cum ziceam, ne pregătim pentru diferite scenarii. Astfel, în starea în care se află acum, pentru Universitate e destul de dificil să supraviețuiască numai din buget.

— Dar cum vor fi protejați tinerii, în cazul revenirii lor la studii în sălile Universității?

— Protecția studenților este prioritatea noastră. Noi deja am dat comandă și procurăm pentru fiecare sală și bloc de studii aparate electronice de termometrie, dezinfecțante, mănuși, măști. În afară de aceasta, avem mai multe opțiuni. Primul scenariu e să revenim la sistemul „normal” de studii, offline. Varianta mixtă e să combinăm partea online cu lucrul în laboratoare, ținând cont de situația epidemiologică. Elaborăm diferite modalități de pregătire online. Avem un Centru de Simulare și am discutat că vom organiza instruirea practică a studenților în grupuri mai mici, având grija ca distanța să fie respectată, să nu se intersecteze grupele. De asemenea, vrem să înregistram video prelegerile și să le plasăm pe pagina web a Universității. Anul acesta, Universitatea aniversează 75 de ani de la fondare. De aceea, multe catedre încep să pregătească editarea unor manuale și cărți, propunând ulterior ca aceste materiale să fie, de asemenea, disponibile online pe site-ul Universității. Noi suntem medici, iar, fără acces la bolnav, un medic nu poate învăța. Studentul nostru face toate activitățile practice la patul bolnavului. Noi avem închiriați peste 20 de mii de metri pătrați în toate spitalele universitare, sunt 92 de clinici cu care avem contracte și unde studenții își fac practica. Toată practica va fi transferată pentru perioada de vară sau pentru perioada de concediu, atunci când pericolul de pandemie va fi mai mic.

FOTO: USMF

— Care e bugetul Universității în acest an? A fost acesta afectat în vreun fel de pandemie?

— 50% sunt din partea statului și alte 50% provin din extrabuget, de la studenții străini. Din partea statului noi nu am avut restricții la buget, toți banii preconizați pentru anul de studii s-au alocat. Din următorul an de învățământ va fi calculat bugetul per student. Va fi o sumă de bani per student, iar din aceasta vor reieși restul cheltuielilor din universitate. USMF „Nicolae Testemitanu” s-a dezvoltat în toți acești ani și toate aceste sisteme informaționale, platforme moderne, Centrul de Simulare cu aulele respective, centrul bibliotecar – toate s-au realizat din celelalte 50% extrabuget. Apoi, la buget intră și ceea ce dăm în arendă: avem diferite încăperi în Campusul studențesc, cantine, bufete etc. Arenda s-a stopat odată cu pandemia, am primit scrisori de la toți agenții economici că nu lucrează. Tot ce se dă în arendă în cămine pentru a spăla, a usca, pentru xerox, săli sportive – totul s-a oprit. Avem un deficit de circa 17 milioane din arendă. În afară de aceasta, nu lucrează cantina, 17 bufete, iar aceasta înseamnă minus alte circa 3 milioane de lei.

Apoi, avem cursurile de perfecționare a medicilor, care erau contra plată, dar până pe 28 mai au fost sistate și acestea. Iată și aici am avut un minus la buget. Din 28 mai, am reluat activitatea. Dar cel mai mare minus este cauzat de plecările studentilor internaționali. Sigur, nu e simplu cu ei – e multă birocratie. Au și acești studenți familie, probleme, au contracte care nu sunt plătite la timp. Actualmente, avem în jur de 320 de mii de euro restanțe la achitarea contractelor de studii, întrucât în țara lor părinții tot se află în pandemie – care-s la domiciliu, care – disponibilizați și, de aceea, deocamdată ei nu pot achita. La noi, sistemul informațional este făcut aşa încât, dacă studentul nu achită contractul, la sesiune este blocat și nu are posibilitatea să participe. Prin urmare, rămâne cu restanțe. În legătură cu pandemia, noi am anulat acest lucru. Noi nu putem pierde acești studenți, astfel încât am acceptat să-și achite datoriile încetul cu încetul. Acum le-am pus condiții absolvenților: nu eliberăm diplomele până nu sunt achitate toate datoriile. S-a economisit din alte părți, astfel, sperăm să ne descurcăm. Paralel, ne gândim pe viitor să facem optimizări foarte mari. Pandemia ne-a deschis ochii – avem persoane care nu pot lucra cu sistemele informaționale, avem persoane în etate care nu au acces la un calculator cu cameră, de aceea vom optimiza, vom micșora numărul de ore al acestor persoane și vom mări numărul de ore la tineret, vom da la cei care lucrează cu sisteme informaționale, care cunosc limbile de circulație internațională. Ne gândim să optimizăm programa și curricula universitară. Toate asta trebuie făcute din mers, iar asta ne dă acum posibilitatea să vedem care-s minusurile și plusurile.

— Revenind la studenți, ce ar trebui să știe un Tânăr care se gândește să vină pentru studii la USMF „Nicolae Testemițanu”? Anul acesta aveți specialități noi?

— Cineva care vine la noi trebuie să știe că studiile la Medicină sunt o provocare căreia nu-i poate face față oricine. E important să-i placă medicina, să aibă compasiune pentru oameni, să știe că aici se muncește foarte mult. Toată viața, începând cu înmatricularea, un medic trebuie să învețe, să se perfecționeze, să fie la curent cu tot ce este nou, să implementeze acest nou. Asta cere muncă asiduă și abnegație. În fiecare an noi încercăm să fim atractivi, să venim cu unele specialități sau programe inedite de studii. Specialitățile noi apar în urma unor proiecte internaționale. De pildă, noi oferim studii superioare de licență la Optometrie – aceasta este o programă nouă, de doar doi ani, elaborată în cadrul unui proiect cu Norvegia. Optometriștii sunt ajutori de oftalmologi – ei muncesc în saloanele de optică, ei le aleg pacienților ochelari și lentile de contact. Azi, ochelarii devin un atribut tot mai des și mai complex, de aceea un specialist mediocru nu o duce mult în acest domeniu. Ulterior, acești studenți pleacă la practică în Norvegia. De asemenea, printr-un proiect cu statul Carolina de Nord din SUA, de anul trecut avem o specialitate nouă – Asistență medicală generală – 4 ani, i se mai spune Nursing. E vorba de asistentele medicale cu studii superioare. Anul acesta, pentru prima oară, vom lansa o programă superioară de licență – Tehnologie radiologică – 4 ani, e vorba de ajutorul medicului imagist sau, ulterior, ei vor deveni medici radiologi.

— Ati menționat ceva mai devreme faptul că mulți tineri aleg să muncească în medicină peste hotare... În ce ar trebui să investească R. Moldova ca să-și păstreze specialiștii acasă?

— Este foarte simplu. În primul rând, e vorba de salariu. De exemplu, bursa unui rezident în R. Moldova este de o mie de lei. Și a unui doctorand, la fel. Doi-trei ani în urmă, Guvernul a luat decizia de a acorda un salar de 5 mii de lei. Deci, salariul pentru un medic rezident este de 6 mii de lei. Astă după 6 ani de studii și încă câțiva de rezidențiat. Practic, în linii mari, un medic trebuie să învețe 11 ani. Când ei vin la rezidențiat pentru salarul menționat, unii au deja formate și familii. În România, bursa unui rezident este de la 1500 la 2000 de euro. În afară de asta, rezidenții sunt angajați în calitate de medici și primesc bani din serviciu. În România, un serviciu de noapte este de 200 de euro. Dacă acest serviciu este în weekend sau zile de sărbătoare, se ajunge la 400 de euro. De aceea, dacă un rezident mai are două servicii obligatorii pe care le face la rezidențiat și două servicii pe care le ia din secție, mai are încă o mie de euro. Așa că foarte mulți studenți, rezidenți și chiar colegi de-aia noștri mai în vîrstă încearcă să ia rezidențiatul în România. Salariul de rezident acolo e de câteva ori mai mare decât al unui medic aici. Sigur că pentru ei este convenabil să meargă acolo într-un centru universitar – Iași, Cluj, București. De aceea, ai noștri pleacă pe-un cap. Și ai noștri sunt în primele liste la concurs pentru cele mai bune specialități. În România specialitățile pe care la noi nimeni nu le ia deja de 5-6 ani, sunt cele mai plătite...

— Care sunt acestea?

— De exemplu, anatomia patologică – în ultimii ani, noi nu avem medici la această specialitate, nimeni nu este. Deoarece în R. Moldova acești specialiști lucrează în niște condiții foarte grele, cu salarii mici, în raioane sunt numai câte unul și fac doar autopsii. În România și, în general, peste hotare acești medici stau în capul mesei la orice specialitate. De ei depinde soarta unui medic, în caz de eșec. Ei sunt printre cei mai bine plătiți specialiști. Bursa pentru ei la morfopatologie este de 2-3 mii de euro.

— Și atunci ce ar trebui să se facă la noi ca tinerii să se gândească să rămână?

— Trebuie să reformăm sistemul de sănătate, să creăm spitale bine dotate în zona sud, nord, centru și Chișinău, ca toți acești absolvenți să poată merge acasă și să lucreze în aceste instituții. Autoritățile publice locale trebuie să aibă grija de tinerii specialiști – să fie asigurați cu condiții bune de trai și cu un salar adecvat, precum și cu un climat psiho-emoțional adecvat la locul de muncă. Apoi, să fie promovați tinerii. Noi toți am fost tineri și știam că aşa apare interesul, apare concurența, apare pregătirea mai solidă.

— Ați menționat mai sus reformele ca pe o soluție în problema migrației masive a specialiștilor din sănătate. Dar, în ultimii ani, la Ministerul Sănătății (MS) s-au tot schimbat miniștrii. În acest context, cum credeți că pot fi făcute reforme?

— Cu părere de rău, aceasta este una din problemele principale la noi. Sigur că ceea ce se face la MS trebuie să aibă o continuitate. Nu poate un ministru, oricât de bun, să facă niște schimbări radicale în 1-2 ani. Mai ales, atunci când miniștrii vin din politică, pentru că la noi când se schimbă culoarea politică, se schimbă și ministrul. Respectiv, parcă s-au luat niște decizii ca să nu sufere sistemul de sănătate și au apărut posturi de secretar de stat, ca ei să rămână chiar și atunci când se schimbă miniștrii, ca ei să fie tehnocrati și să facă aşa încât să nu sufere sistemul. Însă, acest lucru nu se întâmplă. Cum a venit un ministru nou, s-a schimbat imediat toată structura, toată echipa, toți secretarii de stat, sunt schimbăți directorii de spitale, se schimbă regulamentul de alegere a directorului de spital și el trebuie să fie neapărat susținut de o filieră politică. Vă dați seama ce se întâmplă mai departe – directorul schimbă adjuncții, care schimbă, la rândul lor, șefii de secție și tot aşa. Acest lucru are loc în fiecare spital din Republica Moldova. De aceea, nu putem vorbi de continuitate. Sistemul nostru se ține pe medicii simpli, pe medicii practicieni, pe devotamentul celor care au rămas sau pe cei care nu mai pot pleca, care nu au pașapoarte românești, care au persoane dragi acasă ce nu pot fi lăsate în grija altcuiva. Azi, sistemul de sănătate se menține pe niște valori ale acelor medici care au fost mereu apolitici, care au susținut vectorul european, integritatea Republicii Moldova, limba și cultura noastră.

— Vă mulțumim!
